

OECD ÜLKELERİNDE VE TÜRKİYE'DE DEMİR ÇELİK TÜKETİMİ, ÜRETİM VE TİCARETİNDE SON YILLARDA GÖRÜLEN GERİLEMELER

Prof. Dr. Halil DİRİMTEKİN

I- DÜNYA VE OECD ÜLKELERİNDE DEMİR-ÇELİK TÜKETİMİ

Dünya çelik tüketimi 1986 yılında bir önceki yıla göre yüzde 0,5 oranında bir azalma göstermiştir. Buna karşılık OECD ülkelerindeki çelik tüketimi yüzde 3 oranında düşmüştür. Bunun nedenleri arasında çelik tüketim sanayi dallarındaki yavaş büyüme ile bu sektörde yapısal uyum sonucu ortaya çıkan daha az çelik tüketimi ve çeliğin diğer maddeler ile ikame edilmesi sayılabilir.

OECD ülkeleri içinde ABD, Kanada ve Japonya'da önemli ölçüde tüketimde düşüşler olurken, bazı Batı Avrupa ülkelerinde tüketim artmıştır. Benzer bir gelişim Latin Amerika ve Asya'da da gözlenmiştir. Az sayıda Latin Amerika ve Asya ülkelerinde çelik tüketimi artarken, Afrika ve özellikle Orta Doğuda tüketim azalmıştır. Kıta Çin'i, Sovyetler Birliği'de ve Diğer Doğu Avrupa ülkelerinde tüketim bir miktar artış göstermiştir.

TABLO—I
DÜNYA ÇELİK TÜKETİMİ (INGOT EŞDEĞERİ)

	1986 Değişme		1987 Değişme	
	Milyon ton	%	Milyon ton	%
A.B.D.	- 9.7	- 8.5	-5.3	-5
Japonya	- 3.7	- 4.5	-1.9	-2.5
AET	+ 1.8	+ 1.5	-3.2	-3
Diğer Batı Avrupa Ülk.	+ 1.8	+ 7.5	-0.4	-1.5
Kanada	- 1.9	-13	+0.7	+5.5
Okyanusya	+ 0.2	+ 3	+0.2	+3
Tüm OECD Ülkeleri	-11.4	- 3	-9.9	-3
Diğer Batı Dünyası	- 1.3	- 1	+3.3	+3
Doğu Avrupa (USSR Dahil)	+ 5.5	+ 2.5	+3.4	+1.5
Çin ve Kuzey Kore	+ 3.5	+ 4.5	+1.7	+2
Dünya	- 3.7	- 0.5	-1.5	-0.2

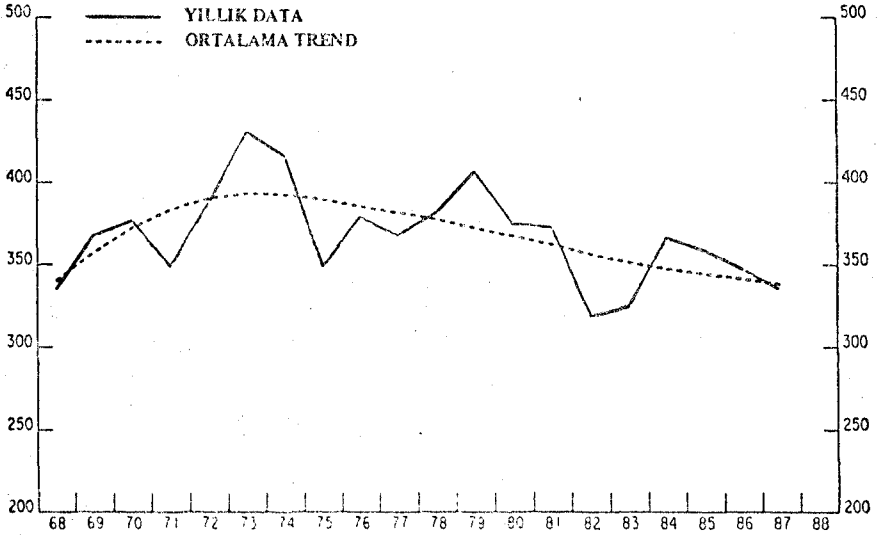
Kaynak : Investment in The Community Coalmining and Iron and Steel Industries-Report on the 1985 Survey-Position as at the 1st January 1986; OECD, **The Steel Market in 1986 and the Outlook for 1987**, Paris, 1987.

1987 yılında dünya çelik tüketimindeki durgunluk devam etmiştir. OECD ülkelerindeki çelik tüketimi, 1987 yılına göre yüzde 3 oranında düşmüştür. OECD bölgesi içinde en fazla düşme, A.B.D.'de gözlenmiştir.

Genel olarak OECD içindeki çelik tüketiminde görülen azalma yüzde 1,5 ile 3 arasında olmuştur. OECD dışındaki diğer Batı Dünyası ile Merkezi plânlı ekonomilerde ise 1987 de çelik tüketimi bir miktar artış göstermiştir. OECD ülkelerinde görülen çelik tüketimindeki gelişmeler (1968-1987) grafik I de gösterilmiştir.

GRAFİK I

OECD GÖRÜNÜR ÇELİK TÜKETİMİ (1968-1987) (MİLYON TON INGOT EŞDEĞERİ)

II. DÜNYA VE OECD ÜLKELERİNDE DEMİR ÇELİK ÜRETİMİ

1986 yılında dünya ham çelik üretimi yüzde 0,7 gibi küçük bir azalma göstermiştir (5 milyon ton) üretimdeki azalma tüketimden daha fazla olmuştur.

OECD Bölgesindeki azalma bir önceki yıla göre yüzde 6,3 oranındadır. Diğer bir değişle üretim 1985'e göre 23 milyon ton eksik gerçekleşmiştir. Bu yılda OECD bölgesindeki üretim artışı yüzde 6,5 ile 8 arasında değişmiştir. Üretimi azalan ülkeler Japonya, ABD ile AET dir. Sadece diğer Batı Avrupa ülkeleri ve Okyanusya'da ham çelik üretimi bir miktar artmıştır.

1987 yılında dünya ham çelik üretiminde aynı 1986 da olduğu gibi bir azalma meydana gelmiştir. OECD bölgesindeki toplam üretim bir miktar gerilemiş ve bir önceki yıla göre bu gerileme %3,5 oranında gerçekleşmiştir. Üretim azalması büyük ölçüde ABD ve Japonya'da meydana gelmiştir. Bu ülkelerde üretim sırasıyla %5 ile %6 oranında gerilemiştir. Batı Avrupadaki üretim ise %2,5 civarında düşmüştür.

TABLO—II
DÜNYA ÇELİK ÜRETİMİ

	1986 Değişme		1987 Değişme	
	Milyon ton	%	Milyon ton	%
A.B.D.	- 6.3	- 8	- 4.3	-6
Diğer Batı ülkeleri	+ 4.5	+ 5.3	+ 2.4	+2.5
Japonya	- 7.0	- 6.7	- 4.8	-5
AET	-10.1	- 7.5	- 2.8	-2.5
Diğer Batı Avrupa Ülk.	+ 0.6	+ 2.5	- 0.6	-2.5
Kanada	- 0.5	- 3.5	+ 0.4	+3
Okyanusya	+ 0.2	+ 3	0	0
Tüm OECD Ülkeleri	-23.1	- 6.3	-12.1	-3.5
Doğu Avrupa (SSCB Dahil)	+ 7.9	+ 3.7	+ 4.5	+2
Çin ve Kuzey Kore	+ 5.8	+10.5	+ 3.1	+5
Dünya	- 4.9	- 0.7	- 2.1	-0.3

Kaynak : Investment in the Community Coalmining and Iron and Steel Industries-Report On the 1985 Survey-Position as at the 1st January 1986; OECD, The Steel Market in 1986; OECD, **The Steel Market in 1986 and the Outlook for 1987**, Paris, 1987.

Kıta Çini ve diğer Asyada ise ham çelik üretimi bir yıl öncesine göre bir miktar artmış, Latin Amerika ve Doğu Avrupa'da üretimde ılımlı bir artış meydana gelmiştir. Gelişmeler, Ek:I'de verilen tablodan izlenebilir.

III. DÜNYA VE OECD ÜLKELERİNDE DEMİR-ÇELİK TİCARETİ

1986 yılında dünya çelik ticareti (AET içi ticaret hariç) yaklaşık dünya çelik tüketiminin %25'ine eşittir. Bu 1985'e göre hemen hemen %2 oranından daha düşük bir değerdir. Dünya çelik ticaretindeki bu düşme, uzun dönem çelik ticaret eğilimindeki artışa ters bir sonuçtur.

1986 yılında OECD Bölgesine diğer Batı Dünyasından ve Doğu Avrupa'dan Çelik ithalatı sırasıyla %7,5 ve %2 oranında bir artış göstermiştir. OECD ülkelerinin diğer Batı Dünyasına ve Doğu Avrupa ülkelerine ihracatı ise %14 oranında azalmıştır. Bu yılda Kıta Çini'ne yapılan ihracat bir önceki yıla göre %19 oranında bir düşme göstermiştir.

TABLO—3
DÜNYA NET ÇELİK TİCARETİ (İNGOT EŞDEĞERİ)

	<u>1986 Değişme</u>		<u>1987 Değişme</u>	
	<u>Milyon ton</u>	<u>%</u>	<u>Milyon ton</u>	<u>%</u>
Diğer Batı Dünyasının				
AET Net İhracatı	-12.0	-31.5	+ 0.6	+ 2.5
Japonya eNt İhracatı	- 4.2	-11.5	- 3.4	-10
ABD Net İthalatı	- 4.2	-15.5	- 1.8	-8
Geri Kalan OECD				
Ülkeleri Net İhracatı	+ 0.3	+ 8.5	- 0.5	-13
Toplam OECD Net İhr.	-11.7	-22.5	- 1.5	-4
Diğer Batı Dünyasının				
Net İthalatı	- 6.4	-27	+ 0.6	+ 3.5

Kaynak : Investment in the Community Coalmining and Iron and Steel Industries-Report On the 1985 Survey-Position as at the 1st January 1986; OECD, **The Steel Market in 1986 and the Outlook for 1987**, Paris, 1987.

Sonuç olarak OECD ülkelerinin net ihracatı, 1985 yılındaki önemli artışa rağmen 1973 yılından bu yana en düşük seviyesine ulaşmıştır. Bu gelişmeler, OECD üreticilerinin hem OECD pazarında ve hem de OECD dışındaki pazarlardaki pazar payının uzun dönemde düştüğünü tasdik etmektedir.

1986 yılında ABD'nin toplam ithalatı yaklaşık %15 oranında düşmüştür. Bu ülkeye değişik bölgelerden yapılan ihracat %15 oranında azalırken, Kanada'dan yapılan ihracatta bir artış gözlenmiştir.

AET'nin toplam ithalatı 1986'da %17 oranında artarken, toplam ihracat yaklaşık %20 oranında düşmüştür. Japonya'nın Çelik ithalatı aynı yılda %14 oranında artmış buna karşılık bu ülkenin toplam ihracatı %9 oranında azalmıştır.

Latin Amerika ülkelerinin toplam çelik ürünleri ihracatı 1986'da %11 oranında bir azalma göstermiştir. Bu azalmadaki en büyük sebep, ABD'ne yönelik ihracattaki %20 oranındaki düşüştür. Bununla beraber Latin Amerika Ülkelerinin AET ve Japonya'ya ihracatları önemli ölçüde artmıştır.

TABLO—4
DÜNYA ÇELİK İTHALAT-İHRACAT VE NET TİCARETİ
(Milyon ton İngot eşdeğeri olarak)

	1985			1986			1987		
	İth.	İhr.	Net.Tic.	İth.	İhr.	Net.Tic.	İth.	İhr.	Net.Tic.
AET	12.1	50.0	-38.0	14.2	40.2	-26.0	14.0	40.6	-26.6
Japonya	.8	41.0	-37.2	4.3	37.3	-33.0	4.4	34.0	-29.6
ABD	28.1	1.1	27.0	23.9	1.1	22.8	22.1	1.1	21.0
Diğer OECD Ülkeleri	19.7	23.3	- 3.5	19.4	23.2	- 3.8			- 3.3
Toplam OECD Ülkeleri	63.7	115.4	-51.7	61.8	101.8	-40.0			-38.5
Diğer Batı Ülkeleri	52.8	29.1	23.7	45.5	28.2	17.3			17.9
Dünya	172.8	173.8	- 1.0	159.5	160.3	- 0.8			- 1.5

Kıta Çini'nin toplam çelik ürünleri ithalatı 1986 yılında bir önceki yıla göre %8 oranında daha düşük gerçekleşmiştir. Bu ülkenin 1986'da ABD'den yaptığı ithalat hemen hemen bir önceki yıl ile aynıdır.

OECD dışındaki Batı'lı ülkelerin toplam ithalatı 1986 yılında %14 oranında azalmıştır. Bu azalma 1977'den bu yana görülen en yüksek azalmadır. Özellikle Orta Doğu ülkelerinin ithalatında büyük düşüşler meydana gelmiştir.

1987 yılında OECD ülkelerinin özet ihracatındaki azalma devam etmiştir. Bu yılda OECD dışındaki Batılı Gelişmekte olan ülkelerin toplam net ithalatlarında bir miktar artış olmuştur. Diğer taraftan Merkezi Plânlı ekonomilerin toplam net ithalatları düşmeye devam etmiştir.

ABD'nin toplam çelik ürünleri ithalatı 1987 yılında %7,5 oranında azalma göstermiştir. Buna rağmen ithal çelik ürünlerinin Amerikan pazarındaki payı %23 oranında olmuştur.

AET ülkelerinin net ihracatında geçen yıla göre bir miktar artış görülmüş, fakat Japonya'nın net ihracatı bir önceki yıla göre %10 oranında düşmüştür. Bu konudaki gelişmeler, Ek: I ve II'den izlenebilir.

IV. DÜNYA VE OECD ÜLKELERİNDE ÇELİK KAPASİTE KULLANIM DURUMU

OECD ülkesinde 1986 yılında meydana gelen yaklaşık 13 milyon tonluk kapasite azaltılmasına rağmen, ortalama kapasite kulla-

nım oranı %3 oranında düşerek %67 seviyesinde gerçekleşmiştir. OECD ülkeleri arasında sadece sekizinde kapasite kullanım oranları %80'in üzerindedir. Bu ülkeler Avustralya, Avusturya, Finlandiya, Norveç, İsveç, Portekiz, Türkiye ve İsviçre'dir. Bunların dışında kalan Batı Dünyasında kapasite kullanım oranları 1985'teki %74'lük seviyesinden 1986'da %76'luk seviyesine yükselmiştir.

DÜNYA HAM ÇELİK KAPASİTESİ VE KULLANIM ORANLARI

TABLO—5

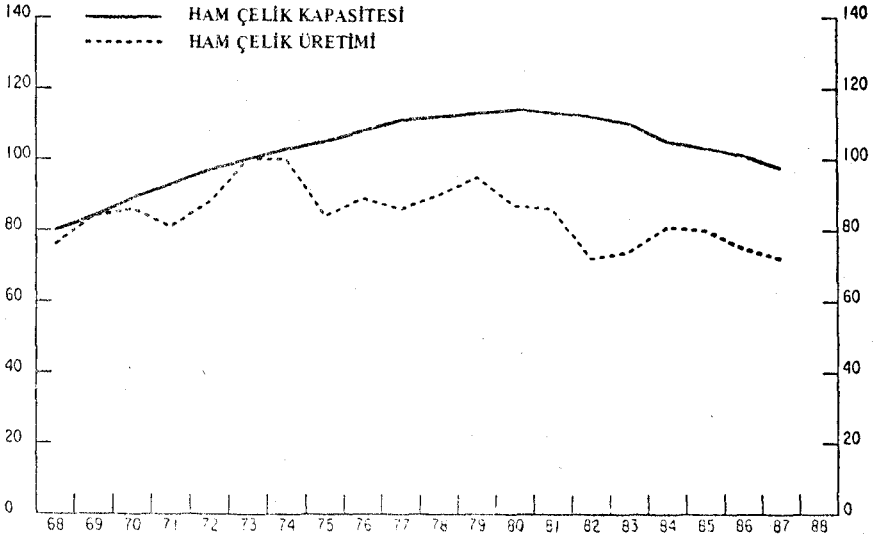
	Kapasite (Milyon ton)			Kapasite Kullanım Oran. (%)		
	1985	1986	1987	1985	1986	1987
ABD	121.2	116.1	101.6	66	64	68
Kanada	18.7	18.7	18.7	78	75	78
Okyanusya	7.1	7.2	7.8	96	97	98
Japonya	154.1	150.9	147.0	68	65	64
AET	193.4	188.8	189.4	70	66	65
Diğer Batı Avrupa Ülkeleri	28.3	28.4	29.5	82	84	79
Toplam OECD Ülk.	522.8	510.1	494.0	70	67	67
Diğer Batı Ülk.	114.3	117.1	121.1	74	78	77
Toplam Batı Ülk.	637.1	627.2	615.1	71	69	69

Kaynak : Investment in the Community Coalmining and Iron and Steel Industries-Report On the 1985 Survey-Position as at the 1st January 1986; OECD, **The Steel Market in 1986 and the Outlook for 1987**, Paris, 1987.

1987 yılında OECD ülkelerinin toplam ham çelik kapasitesi 16 milyon ton daha azaltılmış ve böylece 1980 yılında ulaşılan en yüksek kapasite seviyesinden 82 milyon tonluk bir indirimle gidilmiştir. Bu değer, toplam çelik kapasitelerinde %14,5 oranında bir azalmayı ifade etmektedir. Bununla beraber OECD ülkelerinde ortalama kapasite kullanım oranı iyileşmemiştir. Bu oran 1980 yılında %69 iken, 1987 yılında yaklaşık %67'dir. Bu gelişmeler grafik II'den izlenebilir.

1987 yılında ABD'de %12,5 oranında önemli sayılabilecek bir kapasite düşüşü meydana gelmiştir. Bununla beraber kapasite kullanım oranı %70'in altında gerçekleşmiştir. Ham çelik kapasitesi 1987 yılında AET ve Japonyada düşmeye devam etmiş, ABD'nde ise bu düşme daha az olmuştur. 1987'de kapasite kullanım oranı AET ve Japonya'da 1986'daki seviyesinde, yani %65 oranında gerçekleşmiştir.

GRAFİK II
OECD ÜLKELERİNİN HAM ÇELİK KAPASİTELERİ
VE ÜRETİMLERİ (1968-1987) 1973=100

OECD dışında diğer Batı Dünyasındaki toplam kapasite artmaya devam etmiştir. Bu artış 1980 yılından bu yana 35 milyon ton olup, diğer bir deyişle %41 oranındadır. 1987 yılında bu ülkelerde kapasite kullanım oranı ortalama %77 civarında olmuştur.

V. ABD, KANADA JAPONYA VE AET'DE 1987 YILINDA DEMİR ÇELİK ÜRETİM, TÜKETİM VE TİCARETİNDEKİ GELİŞMELER

OECD bölgesindeki üretim artışında, ABD'deki üretim artışının önemli bir rolü olmuştur. Bununla beraber, ABD'de görünür çelik tüketiminde 1987'de geçen yılın ilk altı aylık dönemine göre bir yükseliş vardır. Buna mukabil, otomotiv sektörünün çelik talebinde düşme gözlenmektedir. Aynı şekilde, diğer önemli çelik ürünleri talebi olan inşaat sektöründeki gelişmeler ise zayıftır. Bu sebeple, şimdiki talepte görülen canlanma, kısa ömürlü olacaktır.

1987 yılında çelik ihracatı, bir önceki yıla göre nisbi olarak oldukça düşük bir artış göstermiştir. Buna karşılık toplam çelik ithalatı, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 6 oranında daha azdır.

Japonya ve AET'den ithalatta yüzde 14 oranında bir düşme gözlenirken gönüllü ihraç kısıtlama anlaşması imzalamamış olan ülkelerden yapılan ithalatta önemli bir artış olmuştur. ABD'nin çelik ithalatındaki düşme 1987'de devam etmiş ve yüzde 22 oranına kadar inmiştir. Böylece, iç üretimde 1987'nin ilk üç ayında yüzde 3 oranında bir artış meydana gelmiştir.

Kanada'da toplam çelik talebi geçen yıla göre bir miktar fazladır. Dayanıklı tüketim malları talebinde meydana gelen ılımlı düşme, yatırım malları talebindeki canlanma ile telafi edilmiştir. 1987 yılında Kanada'nın çelik ithalatı, bir önceki döneme göre çok büyük bir farklılık göstermemektedir. Toplam çelik ithalatı, iç pazarın % 17'sine denk gelmektedir. Buna karşılık özellikle ABD'ne yönelik ihracatta önemli bir gelişme vardır. Bununla beraber, ithalatta genel bir yükselme eğilimi gözlenirken, ihracatta bir yavaşlama söz konusudur. Bütün bu gelişmeler, 1987 yılının ilk üç aylık döneminde Kanada'da ham çelik üretiminin yüzde 5 oranında artmasına yol açmıştır.

Japonya'da bu yıl toplam dahili çelik talebinde bir artış gözlenmektedir. Gemi inşa sektörü ile bazı diğer imalat sanayilerinde, bu sektörlerin ihracatlarında (kıymetlenen Japon Yeni dolayısıyla) bir azalma meydana gelmesi nedeniyle, çelik talebine yönelik taleplerde düşme söz konusudur. Buna karşılık, inşaat sektöründe hükümetin almış olduğu teşviklere paralel olarak bir canlanma görülmektedir. Bu yılın sonuna kadar Japonya'da toplam dahili çelik talebinde bir artışın olacağı tahmin edilmektedir.

Japon Yeni'nin diğer konvertibl dövizlere göre değer kazanması 1987'de, 1986 yılına göre net ihracatta önemli bir düşmeye yol açacaktır. 1987'nin ilk altı aylık döneminde ithalat bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 33 oranında daha yüksek gerçekleşmiştir. Buna karşılık ihracat, yüzde 13 oranında daha azdır. Özellikle Çin Halk Cumhuriyeti'ne ihracatta önemli bir azalma olmuştur. Bütün bu gelişmelere paralel olarak üretimde, bu yılın üç aylık döneminde geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 3 oranında bir azalma gözlenmiştir.

AET'de çelik talebinde geçen yılın aynı yarısında görülen düşmeye karşın 1987'de de bir miktar canlanma vardır. Bu, büyük ölçüde otomotiv sektöründeki talep artışı ile elektrikli imalat sanayindeki gelişmelere bağlanabilir. 1987'de AET'ye çelik ithalatı, geçen yıl

la göre bir miktar daha azdır. Buna karşılık, ihracatta hafif bir artış vardır. ABD, Orta-Doğu ve Merkezi Planlı Ekonomilere yönelik ihracatta meydana gelen azalma, diğer sanayileşmiş ülkelere yönelik ihracat artışı ile telafi edilmiştir. Bu yılın ilk üç aylık döneminde çelik ihracatı, bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 1 oranında daha düşüktür. Çelik sektöründeki istihdam 1987'de yüzde 6 oranından daha düşmeye devam etmektedir.

VI. TÜRKİYE'DE DEMİR-ÇELİK ÜRETİM, TÜKETİM VE TİCARETİNDEKİ GELİŞMELER

Türkiye'de çelik üretim, ihracat, ithalat ve kapasite kullanım oranları ile ilgili olarak Tablo VI, VII ve VIII'de gerekli bilgiler

TABLO—VI
TÜRKİYENİN ÇELİK ÜRETİM VE TİCARETİ:
1970-1986 (milyon ton)

	Çelik Üretimi		Ingot	Çelik Ticareti	
	Ham	(X)		İth.	İhr.
1970	1.31	...	1.31	0.32	...
1971	1.24	...	1.24	0.67	...
1972	1.50	...	1.56	0.50	0.01
1973	1.35	...	1.35	0.83	0.03
1974	1.59	...	1.59	1.48	0.03
1975	1.70	...	1.70	1.66	0.02
1976	1.97	...	1.97	1.48	0.02
1977	1.90	...	1.90	2.19	0.01
1978	2.17	...	2.17	1.09	...
1979	2.40	...	2.40	0.54	0.01
1980	2.54	0.18	2.57	0.71	0.02
1981	2.43	0.32	2.49	0.87	0.13
1982	3.18	1.77	3.49	0.91	0.82
1983	3.94	2.44	4.37	1.42	1.05
1984	4.33	3.09	4.87	0.33	1.68
1985	4.89	3.68	5.55	3.07	2.72
1986	5.90	4.40	6.67	2.12	2.64

Kaynak : DPT

(X) CC : Continus Casting

verilmiştir. Bu tabloların incelenmesinde görülebileceği gibi Türkiye'deki ham çelik üretimi, iç talepteki genişlemeye de bağlı olarak hızla artmaktadır. Çelik üretiminin büyük bir kısmı entegre tesislerde gerçekleştirilmektedir. 1985 yılında 5,5 milyon ton olan demir çelik üretiminin 4,9 milyon tonu ham çelik üretimidir. Bu yıldaki kapasite 7 milyon ton olduğuna göre kapasite kullanım oranı %70'dir. 1987 yılında demir-çelik üretimi 7 milyon ton olmuş, bunun 6,2 milyon tonunu ham çelik üretimi teşkil etmiştir. Bu yılki ham çelik üretim kapasitesi 8 milyon tondur. Dolayısıyla, kapasite kullanım oranı %78 olarak gerçekleşmiştir.

Türkiye'nin demir-çelik ürünleri ithalatı 1985 yılında 4 milyon ton iken, ihracat 3,5 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

1986 yılındaki ithalat 3,7 milyon tona düşmüş, ihracat ise bir önceki yıla göre artarak 3,6 milyon ton olmuştur. 1987'de ise ithalattaki düşme devam etmiş, ithalat 3,6 milyon ton olarak gerçekleşirken, ihracatta benzer bir gelişme göstererek 3,4 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Türkiye'nin görünür demir çelik tüketimi 1985 yılında 6 milyon ton iken, 1986 yılında bu rakam 6,8 milyon tona, 1987 de ise 7,2 milyon tona yükselmiştir. Bu durum da göstermektedirki, Türkiye'deki görünür demir, çelik tüketiminde hızlı bir artış meydana gelmektedir.

Türkiye, bugün kalkınmakta olan bir ülke olmasının tabii bir sonucu olarak, diğer sektörlerde olduğu gibi gelişmişliğin göstergesi olan demir-çelik sektöründe de giderek büyüyen bir iç talebe cevap vermek durumundadır. Türk demir-çelik sanayinin son 5-6 yılda gösterdiği dikkat çekici gelişmelere rağmen, bu sektörde üretim, talebi karşılamaktan uzak görünmekte ve bunun bir sonucu olarak iç talebin bir kısmı ithalat yoluyla karşılanabilmektedir. Bu durum Tablo VI, VII ve VIII'den rahatlıkla izlenebilir.

Demir-çelik sektöründe önemli bir istatistik olarak kabul edilen kişi başına düşen çelik tüketimi değerleri incelendiğinde, Türkiye'nin OECD ülkeleri arasında en düşük orana sahip olduğu gibi aynı zamanda OECD harici diğer bir çok ülkeden de geri olduğu görülmektedir. Bu durum Tablo: IX'da açıkça ifade edilmiştir. Tablo'ya göre Türkiye'de 1986 yılında kişi başına görünen tüketim değeri 108 kg. iken, bu değer Japonya'da 592 kg. Batı Almanya'da 509 kg. ABD'de 415 kg. İtalya'da 359 kg. Fransa'da 258 kg. İspanya'da 180 kg. dir. Bu durum, Türkiye'de demir-çelik sektörüne yönelik yatırımların

TABLO : VII

TÜRKİYE VE DİĞER BAZI BATI AVRUPA ÜLKELERİNDE DEMİR - ÇELİK ÜRETİM VE
TİCARETİ (Milyon Ingot eşdeğeri)

	Türkiye			Yugoslavya			Avusturya			İsviçre		
	1985	1986	1987	1985	1986	1987	1985	1986	1987	1985	1986	1987
Görünür Tüketim	6.0	6.8	7.2	5.6	5.6	5.6	2.6	2.9	2.7	2.6	2.7	2.5
İthalat	4.0	3.7	3.6	2.2	2.1	2.1	1.4	1.6	1.6	2.6	2.7	2.5
İhracat	3.5	3.6	3.4	1.5	1.5	1.6	4.2	3.7	3.6	1.2	1.2	1.1
Üretim	5.5	6.7	7.0	4.9	5.0	5.1	5.4	5.0	4.7	1.2	1.2	1.1
Ham Çelik	4.9	5.9	6.2	4.5	4.5	4.6	4.7	4.3	4.0	1.0	1.1	0.9
Üretim	7.0	7.0	8.0	6.5	6.6	6.7	4.8	4.8	4.8	1.0	1.0	1.0
Kapasite	70	84	78	69	68	69	98	90	83	96	100	86
Kapasite Kullanım Oranı (%)												

	İsveç			Finlandiya			Norveç			İzlanda		
	1985	1986	1987	1985	1986	1987	1985	1986	1987	1985	1986	1987
Görünür Tüketim	3.8	4.1	4.0	2.0	2.1	2.0	1.5	1.7	1.5	0.1	0.1	0.1
İthalat	2.3	2.4	2.4	0.9	0.9	0.8	1.5	1.5	1.4	0.1	0.1	0.1
İhracat	4.0	3.7	3.5	1.8	1.8	1.6	1.0	0.7	0.8	—	—	—
Üretim	5.5	5.4	5.1	2.9	3.0	2.8	1.0	0.9	0.9	—	—	—
Ham Çelik	4.8	4.7	4.4	2.5	2.6	2.4	0.9	0.8	0.8	—	—	—
Üretim												
Kapasite	5.4	5.4	5.4	2.6	2.7	2.7	1.0	0.9	0.9	—	—	—
Kapasite Kullanım Oranı (%)	89	87	81	96	96	89	96	89	85			

Kaynak: OECD

TABLO : VIII
TÜRKİYEİN DEMİR - ÇELİK ÜRÜNLERİ İTHALAT
VE İHRACATI (1986)

Başlıca Bölgeler ve Ülkeler	İthalat Ton	İhracat Ton	İthalat %	İhracat %
AET (12 Ülke)	971.248.0	123.778.7	45.1	4.7
Diğer Batı Avrupa Ülkeleri	59.628.8	28.193.0	2.8	1.1
ABD	14.311.1	197.814.2	0.7	7.5
Kanada	20.437.0	1.544.3	0.9	0.1
Avustralya	—	—	—	—
Japonya	33.130.2	94.467.2	1.5	3.5
OECD Ülkeleri	1.098.755.1	445.797.8	51.0	16.9
Güney Afrika	357.314.6	—	16.6	—
Diğer Afrika	19.476.8	153.376.5	0.9	5.8
Orta Doğu	467.7	1.482.179.8	0.0	56.1
Diğer Asya Ülkeleri	3.330.9	118.644.4	0.2	4.4
Latin Amerika	344.608.5	10.000.0	16.0	0.4
Toplam (Gelişmekte olanlar)	367.883.9	1.764.200.7	17.1	66.7
OECD Dışı Piyasa ekonomisi ülkeleri	725.198.6	1.764.200.7	33.7	66.7
Sovyetler Birliği	54.358.3	31.838.6	2.5	1.2
Doğu Avrupa Ülkeleri	210.156.6	6.855.7	9.8	0.3
Sovyetler Birliği Doğu Avrupa	264.514.9	38.694.3	12.3	1.5
Çin ve Kore	3.0	395.205.6	0.0	14.9
Diğer Mer. Planlı Ülkeler	—	—	—	—
Toplam (Merkezi Planlı Ülkeler)	264.517.9	433.899.9	12.3	16.4
Yugoslavya ve Yeni Zelanda	66.448.0	—	3.0	—
Toplam (Dünya)	2.154.919.6	2.643.896.4	100.0	100.0

KAYNAK : DPT

TABLO : IX

OECD ÜLKELERİ KİŞİ BAŞINA GÖRÜNEN TÜKETİM DEĞERLERİ
(kg - Sıvı Çelik/Kişi)

Sıra No	Ülkeler/Yıllar	1976	1977	1978	1979	1980	1981	1982	1983	1984	1985	1986
1	Japonya	577	554	579	673	675	603	586	549	619	606	592
2	B. Almanya	593	558	526	602	549	503	436	486	489	481	509
3	Kanada	543	550	575	635	541	553	371	448	525	471	467
4	A.B.D.	604	618	672	640	508	565	363	404	479	450	415
5	Finlandiya	390	326	279	335	445	427	447	379	444	434	458
6	Danimarka	448	356	369	358	344	346	443	261	357	400	—
7	İşveç	725	463	460	528	497	412	423	419	439	384	396
8	İsviçre	314	356	317	378	429	397	327	321	345	378	—
9	Norveç	444	405	372	347	445	372	421	324	365	366	—
10	Avusturalya	467	389	346	401	426	448	385	313	389	364	383
11	İtalya	397	368	332	400	458	345	356	320	367	362	357
12	Belçika/Lüxem.	467	407	425	407	346	366	345	345	414	352	362
13	Hollanda	368	322	355	308	328	272	259	237	295	305	320
14	Avusturya	359	348	382	379	385	337	323	314	318	299	377
15	Fransa	445	383	367	395	373	325	318	276	276	258	258
16	İngiltere	379	357	359	368	247	267	254	249	256	254	242
17	Yugoslavya	189	239	246	250	254	223	230	230	217	221	251
18	İspanya	305	249	186	214	239	214	227	194	182	175	180
19	Yunanistan	171	176	167	167	207	157	150	203	149	163	—
20	İrlanda	150	150	134	219	126	171	161	128	139	126	—
21	Portekiz	118	156	153	106	123	147	174	126	118	110	—
22	TÜRKİYE	94	112	81	69	73	74	86	90	109	100	108

Not : 1) OECD üyesi izlanda değerlendirmeye katılmamıştır.

2) 1986 değerleri geçici değerler olup, ERDEMİR 1986 Faaliyet Raporundan alınmıştır.

3) Sıralama 1985 değerlerine göre yapılmıştır.

rımların iç talebin doyurulmaması dolayısıyla teşvik edilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır.

Türkiye’de demir çelik ürünleri içinde yassı mamül üretimi oldukça yetersizdir. Ülkemizin mevcut sıvı çelik üretim kapasitesinin yaklaşık %25’i yassı mamüllere yöneliktir. Üretilen toplam mamül içinde yassı mamüllerin oranı %25 tir. (1986 değeri). Türkiye’nin yassı mamül üretimini gerçekleştiren tek tesis olan Erdemir’in üretimi iç talebin ancak %75 ine cevap verebilmekte ve bu oran giderek düşmektedir. Diğer yönden gelişmiş ülkelerde %60 civarında oluşan yassı mamül tüketiminin toplam mamül tüketimi içindeki yüzdesi Türkiye’de ancak %40-45 olarak ortaya çıkmaktadır. Bu oranlar, yassı mamüllerdeki üretim yetersizliğini tüm çıplaklığı ile ortaya koymaktadır. Bu açıdan Türkiye, çelik tüketici sektörlerinin ihtiyaçlarını mümkün olduğu kadar kendi üretiminde karşılayabilmek ve kişi başına düşen tüketim değerlerini arttırabilmek için mevcut tesislerinde maliyet düşürücü, kalite ve projesi iyileştirici, modernizasyon yatırımlarının yanı sıra özellikle yassı mamüllere öncelik veren ve üretim artışını hedefleyen yatırımlara yönelmek durumundadır. Aynı zamanda da istikrarlı bir ekonomi ve ödemeler dengesi açısından demir-çelik ihracat olayını gözden uzak tutmamak zorundadır.

Türkiye’nin demir-çelik ürünleri ihracatında son yıllarda görülen gelişme OECD ülkeleri arasında dikkat çekecek seviyede olmuştur. Türkiye’nin demir-çelik ürünleri ihracatı yapan bir ülke olduğu söylenebilirse de aynı zamanda bu ürünlerin ithalatçısı olduğu da inkâr edilemez. Tablo VI-VII ve VIV’in incelenmesinden de görülebileceği gibi, Türkiye demir-çelik ürünleri ihracatı yapan bir ülke olsa bile, ihracatçı bir ülke niteliği taşıyamayacaktır. Çünkü Türkiye’nin ihraç ettiği demir-çelik ürünlerinden daha fazlasını ithal ettiğini gözden uzak tutmamak gerekir. Bu sebeble, Türkiye’nin demir-çelik ürünleri ihracatına uluslararası pazarlarda getirilmek istenen kısıtlamaların haklı bir gerekçesi olamaz. Özellikle bazı AET ülkeleri ise ABD tarafından Türk demir-çelik ihracatına uygulanmak istenen kotaların, gerek hukuki ve gerekse ekonomik hiçbir gerekçesi yoktur.

Türkiye’nin bu ülke ve ülkeler grupları ile olan dış ticareti zaten adı geçen ülkeler lehine açık vermektedir. Dolayısıyla ülkemizin sayılı ihracat kalemlerinden biri olan demir-çelik sektörünün belli ihraç ürünlerine yukarıda belirtilen ülkeler tarafından getirilmek is-

tenen kısıtlamalar ile Türkiye'de demir-çelik sanayinin gelişmesi için açılacak uzun vadeli ve düşük faizli devlet garantili kredilere bu ülkelerce getirilmek istenen engellerin, bu ülkelere olan ekonomik ve siyasi ilişkilerimizin temel amacı ve hedefleriyle çeliştiğini burada açıkça belirtmekte fayda vardır.

DÜNYA HAM ÇELİK ÜRETİMİ (Milyon ton)

	1980	1982	1984	1985	1986	1987	86/85	87/86
ABD	101.5	67.7	83.9	90.1	73.8	69.5	- 8	-6
Kanada	15.9	11.9	14.7	14.6	14.1	14.5	- 3.5	-3
AET (10)	128.6	111.4	120.1	120.7	(112.9)	(110.1)	- 6.5	(-2.5)
AET (12)				(135.5)	125.4	126.6	- 7.5	-2.5
Diğer Batı Avrupa Ülk.	32.6	32.9	36.8	38.2	23.9	23.3	+ 2.5	-2.5
Japonya	111.4	96.6	105.6	105.3	98.3	93.5	- 6.5	-5
Avustralya ve Yeni Zelanda	7.8	6.6	6.6	6.8	7.0	6.7	+ 3	-4.5
OECD	397.8	330.0	367.8	365.6	342.5	330.1	- 6.3	-3.5
Güney Afrika	9.1	8.3	7.7	8.5	9.1	9.3	- 7	-2
Latin Amerika	29.1	27.1	33.5	36.1	38.0	39.8	+ 5	+3.5
Diğer Afrika Ülk.	1.5	1.4	1.4	1.8	1.7	1.7	- 5.5	0
Orta Doğu	3.1	3.1	4.0	4.1	4.1	4.1	0	0
Hindistan	9.5	11.0	10.6	11.5	11.9	12.2	- 3.5	+2.5
Diğer Asya Ülkeleri	14.2	18.1	21.1	22.5	24.4	26.1	+ 8.5	+7
Toplam	57.3	60.7	70.5	76.0	80.1	83.4	+ 5.5	+4
Batı Ülkeleri	464.2	399.0	446.0	450.1	431.7	442.8	- 4.1	-2
Doğu Avrupa (SSCB Dahil)	209.2	203.5	214.2	214.0	221.9	226.4	+ 3.7	+2
Çin ve Kuzey Kore	42.9	43.0	49.8	55.1	60.9	64.0	+10.5	+5
Dünya	716.3	645.4	710.1	719.2	714.5	713.2	- 0.7	0

KAYNAK : OECD

DÜNYA ÇELİK ÜRETİM, TÜKETİM VE TİCARETİ (Milyon ton)

1988	Üretim			İthalat	İhracat	Denge	Görünür Tüketim
	Ham Çelik	C.C.	İngot Eşdeğeri				
ABD	73.8	40.0	80.8	23.9	1.1	22.8	103.6
Kanada	14.1	6.5	15.2	2.8	5.1	- 2.3	12.9
AET (12 Ülke)	125.4	94.2	141.9	14.2	40.2	-26.0	115.9
Japonya	98.3	91.1	114.2	4.3	37.3	-33.0	81.2
Diğer Batı Avrupa Ülkeleri	23.9	18.8	27.2	14.9	16.1	- 1.2	26.0
Avustralya ve Yeni Zelanda	7.0	1.8	7.3	1.7	2.0	- 0.3	7.0
Güney Afrika	9.1	5.7	10.1	0.2	4.0	- 3.8	6.3
Latin Amerika	37.8	18.2	41.0	5.0	11.7	- 6.7	34.3
Diğer Afrika Ülkeleri	1.7	-	1.7	5.1	0.5	4.6	6.3
Orta Doğu	4.1	-	4.1	14.4	0.9	13.5	17.6
Hindistan	11.9	-	11.9	2.8	0.2	2.6	14.5
Diğer Asya Ülkeleri	24.4	15.2	22.8	18.0	10.9	7.1	34.2
Toplam	79.9	33.4	85.8	45.3	24.2	21.1	106.9
Batı Ülkeleri	431.5	291.5	482.5	107.3	130.0	-22.7	459.8
SSCB	160.5	22.5	164.4	15.4	10.2	5.2	169.6
Diğer Doğu Avrupa Ülkeleri	61.4	12.0	63.5	12.9	19.6	- 6.7	56.8
Çin ve Kuzey Kore	60.9	-	60.9	23.9	0.5	23.4	84.3
Dünya	714.3	326.0	771.3	159.5	160.3	- 0.8	770.5

DÜNYA ÇELİK ÜRETİM, TÜKETİM VE TİCARETİ (Milyon ton)

1986	Üretim			İthalat	İhracat	Denge	Görünü Tüketim
	Ham Çelik	C.C.	İngot Eşdeğeri				
OECD	330.4	255.8	375.2			-38.5	336.7
ABD	69.5	44.5	77.3	22.1	1.1	21.0	98.3
Kanada	14.5	6.7	15.7			-2.1	13.6
AET (12 Ülke)	122.6	95.6	193.3	14.0	40.6	-26.6	112.7
Diğer Batı Avrupa Ülkeleri	23.3	19.2	26.7			-1.1	25.6
Japonya	93.5	88.0	108.9	4.4	34.0	-29.6	79.3
Avusturalya ve Yeni	7.0	1.8	7.3			-0.1	7.2
Zelanda	330.4	255.8	375.2			-38.5	336.7
Güney Afrika	8.3	5.7	9.3			-3.0	6.3
Latin Amerika	39.0	18.9	42.3			-7.3	35.0
Doğu Afrika Ülkeleri	1.7	—	1.7			5.0	6.7
Orta Doğu	4.1	—	4.1			13.5	17.6
Hindistan	12.2	—	12.2			2.8	15.0
Diğer Asya Ülkeleri	26.1	16.5	29.0			6.9	35.9
Toplam	83.1	35.4	89.3			20.9	110.2
Batı Ülkeleri	421.8	269.9	473.8			-20.6	453.2
SSCB	163.0	23.5	167.1			5.0	453.2
Diğer Doğu Avrupa Ülkeleri	63.4	12.5	65.6			-7.9	57.7
Çin ve Kuzey Kore	64.0	—	64.0			22.0	86.0
Dünya	712.2	332.9	770.5			-1.5	769.0

KAYNAK : OECD